

מכון הדר

MECHON HADAR

Sacrifices and Prayer: The Blessing of *Retzeih*

Rabbi Elie Kaunfer – kaunfer@mechonhadar.org

Center for Jewish Communal Music

I. A brief history of the blessing

1. The Blessing

- 1) Accept, YHVH Our God, your nation Israel and their prayers. (1) רצה, יי אלהינו, בעמך ישראל ובתפלתם,
- 2) Return the worship to Your sanctuary [*lit.* speaking place of Your house]. (2) והשב את העבודה לדביר ביתך,
- 3) And the fires of Israel and their prayers receive with love and acceptance. (3) ואשי ישראל, ותפלתם באהבה תקבל ברחון,
- 4) And may the worship of Israel your nation be acceptable always (*tamid*). (4) ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך.
- 5) May our eyes witness Your return to Zion in mercy. (5) ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים.
- 6) Blessed are You, YHVH, who returns His presence to Zion. (6) ברוך אתה יי, המחזיר שכינתו לציון.

2. Mishnah Tamid 5:1

4. משנה תמיד ה:א

The appointed one said to them: “Bless one blessing!” They blessed, read the ten commandments, “*Shema*,” “If you hearken,” “God said”.

אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת, והן ברכו, קראו עשרת הדברים, שמע, והיה אם שמוע, ויאמר

The nation blessed three blessings: “True and firm”, “Worship” and the priestly blessing. On Shabbat they would add one blessing for the outgoing guard.

ברכו את העם שלש ברכות: אמת ויציב, ועבודה. וברכות כהנים; ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא:

3. Mishnah Yoma 7:1

5. משנה יומא ז:א

And he blessed on it eight blessings: On the Torah, on the worship, on the thanksgiving, on the forgiveness of sin, on the

ומברך עליה שמנה ברכות: על התורה ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת העון, ועל

Sanctuary on its own, on Israel on their own, (on Jerusalem on its own), on the priests on their own, and on the rest of the *Amidah*.

המקדש בפני עצמו, ועל ישראל בפני עצמן, (ועל ירושלים בפני עצמה) ועל הכהנים בפני עצמן, ועל שאר התפלה:

4. Rashi to Babylonian Talmud Berakhot 11b

“*Avodah*” —For the worship they did, they would bless after it: “Accept, YHVH our God, the worship of your nation Israel. And the fires of Israel and their prayers receive with acceptance. Blessed... Who receives the worship of His nation Israel with acceptance.” Or: “Whom we alone worship in fear.” [The latter is also found in Geniza fragments and is likely to be original —EK].

רש"י תלמוד בבלי ברכות יא:

ועבודה - בשביל העבודה שעשו היו מברכין אחריה "רצה ה' אלהינו עבודת עמך ישראל ואשי ישראל ותפלתם תקבל ברצון, ברוך המקבל עבודת עמו ישראל ברצון", אי נמי "שאותך לבדך ביראה נעבוד".

5. Comparison of *Retzeih* with two other *berakhot* in the *Amidah*

(1) וְשִׁמְעֵנוּ קוֹלֵנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ,	(1) הַשְׁמִיעֵנוּ אֲזִינוּ לְתוֹרָתְךָ,	(1) רְצֵה, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל וּבְתַפְלָתָם,
(2) וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תַּפְלָתֵנוּ,	(2) וְקַרְבָּנוּ מִלִּכְנוּ לְעִבּוֹדְתְךָ,	(2) וְהַשֵּׁב אֶת הָעִבּוּדָה לְדָבִיר בֵּיתְךָ,
(3) כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תַּפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים אַתָּה,	(3) וְהַחֲזִירֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה	(3) וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל, וְתַפְלָתָם בְּאַהֲבָה תִקְבַּל
(4) וּמִלִּפְנֵיךָ, מִלִּכְנוּ, רִיקָם אֵל תְּשִׁיבֵנוּ.	לִפְנֵיךָ.	בְּרָצוֹן,
(5) כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תַּפְלַת עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים.	(4) בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַרוּצֶה	(4) וְתִהְיֶה לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ.
(6) בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹמֵעַ תַּפְלָה.	בְּתַשׁוּבָה.	(5) וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבָה לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים.
		(6) בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחְזִיר שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן.

6. Sifrei Devarim, Parashat Eikev 41

Just as the service of the altar is called service (*avodah*), so too the *Amidah* is called service (*avodah*)

ספרי דברים פרשת עקב פיסקא מא

וכשם שעבודת מזבח קרויה עבודה כך תפלה קרויה עבודה.

II. How do we understand sacrifice in prayer?

1. Robert Gordis, “A Jewish Prayer Book for the Modern Age,” *Conservative Judaism* 1 (1945), p. 16

In *Retzeih*... the words *Ve-ishei Yisrael* could not be reinterpreted. When these two words are deleted, the prayer becomes a fervent plea for restoration of the center of our faith to Jerusalem.

2. Tosafot on Menahot 110a

“Michael the archangel stands and sacrifices on it a sacrifice.”

There are divergent *midrashim* on this: One says the souls of the righteous. Others say he offers fiery sheep. This first opinion is as we say in the eighteen blessings in the “*avodah*” blessing: The *ishei yisrael* and their prayer, may You speedily receive with acceptance. Also some explain the phrase *ishei yisrael* as depending on what preceded it, that is: Return the worship to the sanctuary of Your house, and the *ishei yisrael* as well.

3. Arokh Ha-Shulhan Orah Hayyim 120:1

The meaning of the offering of souls refers to those souls who attain such ecstatic delight as they cleave, literally, to the supernal light. This delight is infinite and limitless. And thus, the meaning of *korban* (sacrifice) is derived from *bitkarrut* (drawing near).

4. Leviticus Rabbah 7:2

Rabbi Abba bar Yudan said: Whatever was declared unfit concerning animals was declared kosher for people. Just as an animal was declared unfit: “A blind or broken [animal...do not offer to YHVH, don’t put fire to them...] (Leviticus 22:22); so a human was declared fit: “A broken and dejected heart, God doesn’t scorn” (Psalm 51:19).

R. Alexandri said: If a commoner uses a broken vessel, it is a disgrace to him. But the Holy One Blessed be He, all of His

2. תוספות מנחות קי.

”ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן” - מדרשות חלוקין: יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר כבשים של אש, והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה: ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון, ויש אומרים דקאי אדלעיל: והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל לא מצאתי יותר.

3. ערוך השולחן אורח חיים קכ:א

וענין הקרבות הנשמות הוא שהנשמות משיגים כל כך תענוג בהתדבקותם לאור של מעלה ממש והוא תענוג שאין לו שיעור ומדה וזהו לשון קרבן לשון התקרבות

4. ויקרא רבה (מרגליות) פרשה ז

אמ' ר' אבא בר יודן כל מה שפסל בבהמה הכשיר באדם. מה פסל בבהמה "עורת או שבור" (ויקרא כב:כב), "הכשיר באדם לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה" (תהלים נא:יט).

אמ' ר' אלכסנדרהי ההדיט הזה אם משתמש בכלי שבור גניי הוא לו, אבל הקב"ה כל כלי תשמישיו שבורין הן, דכת' "קרוב י"י

vessels are broken, as it says: “God is close to the broken-hearted” (Psalm 34:19); “Who heals the broken-hearted (Psalm 147:3)...”

לנשברי לב" (תהלים לד:יט), "הרופא לשבורי לב" (שם קמז:ג)...

5. Jerusalem Talmud Berakhot 4:4, 8b

Rabbi Pinḥas, Rabbi Levi, and Rabbi Yoḥanan said in the name of Menahem Degalia: The one who passes before the ark [i.e. leads the prayers]: Don't say to him: “Come and pray.” Rather: “Come and sacrifice/draw near. Offer our sacrifices! Satisfy our needs! Wage our battles! Appease on our behalf!”

5. תלמוד ירושלמי ברכות פרק ד דף ח

טור ב/ה"ד

רבי פינחס רבי לוי רבי יוחנן בשם מנחם דגלייא: זה שעובר לפני התיבה אין אומר לו בוא והתפלל, אלא בוא וקרב, עשה קרבינו, עשה צרכינו, עשה מלחמותינו, פייס בעדינו.